

Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca
Facultatea de Istorie și Filosofie
Anul universitar 2008-2009
Semestrul IV

I. Informații generale despre curs, seminar, lucrare practică sau laborator

Titlul disciplinei: Securitate și insecuritate în societatea românească din secolele XVII-XXI

Codul: SS 16401

Numărul de credite: 8

Locul de desfășurare: Facultatea de Istorie și Filosofie, Catedra de Istorie Contemporană și Relații Internaționale

Programarea în orar a activităților:

II. Informații despre titularul de curs, seminar, lucrare practică sau laborator:

Nume, titlul științific: prof. univ. dr. Toader Nicoară

Informații de contact: nicoaratoader@staff.ubbcluj.ro

Ore de audiență:

III. Descrierea disciplinei:

Cursul are ca obiectiv de bază prezentarea sentimentului de insecuritate a societății românești din epoca modernă și contemporană. De asemenea, pe baza unor metodologii complexe, această disciplină permite însușirea unor noțiuni fundamentale din domeniul: antropologiei, sociologiei istorice sau sociologiei relațiilor internaționale. Totodată, se urmărește familiarizarea masteranzilor cu problematica imaginarului colectiv al românilor, a cărui evoluție din trecut a determinat prezența unor stereotipuri mentale în prezent, dificil de combătut. Determinarea cauzelor insecurității devine un demers necesar pentru construirea unei politici de securitate națională eficace. Masteranzii vor fi antrenați pentru dezbaterile acestor teme, solicitându-li-se identificarea soluțiilor pentru combaterea sentimentului de insecuritate.

IV. Bibliografia obligatorie:

- Ph. Ariès, *Omul în fața morții*, Buc., Meridiane, 1998.
- L. Boia, *Istorie și mit în conștiința românească*, Humanitas, 1997.
- F. Furet, *Revoluția în dezbateri*, trad., Iași, Polirom, 2000.
- S. Nicoară, Toader Nicoară, *Mentalități colective și imaginar social. Istoria și noile paradigme ale cunoașterii*, Cluj-Napoca, Presa Univ. Clujeană/Measagerul, 1996.
- S. Nicoară, *Mitologiile Revoluției pașoptiste românești. Istorie și imaginar*, Cluj-Napoca, P.U.C., 1999.
- T. Nicoară, *Introducere în istoria mentalităților colective*, Cluj-Napoca, 1995.
- Idem, *Transilvania la începutul timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective*, Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001.
- I.- A. Pop, *Istoria adevărului și miturile*, Buc., Ed. Enciclopedică, 2002.
- J. Solé, *Miturile creștine de la Renaștere la Epoca Luminilor*, trad. G. Anania, Buc., Univers Enciclopedic, 2003.
- J.-J. Wunenburger, *Utopia sau criza imaginarului*, Cluj-Napoca, Dacia, 2001.
- Idem, *Viața imaginilor*, Cluj, Cartimpex, 1998.

- Idem, *Omul politic între mit și rațiune. O analiză a imaginarului puterii*, Cluj, 2000

V. Materiale folosite în cadrul procesului educațional specific disciplinei:

Izvoare, colecții de documente, videoproiector, xerocopii de texte și documente, bazele de date puse la dispoziție de către BCU (sala Multimedia).

VI. Planificarea /Calendarul întâlnirilor și a verificărilor/examinărilor intermediare:

Nr. crt./ Săptămâna	VII. Tematică	Concepte de bază	Bibliografie obligatorie	Obligațiile studenților (lecturi, teme, lucrări)
Săptămâna 1	Istoria sentimentelor.	Noțiuni: sensibilitate, sacralizare, sentimentul de securitate/insecuritate	Al.FI.Platon, <i>Jean Delumeau, istoric al sentimentului religios și al sensibilităților colective</i> , în "Caiete de antropologie istorică", nr.2, iulie, dec. 2002, p.147-168; J.Delumeau, <i>Frica în Occident (secolele XIV-XVIII). O cetate asediată</i> , trad. M. Moraru, vol I-II, Buc., Ed. Meridiane, 1986; Idem, <i>Liniștiți și ocrotiți. Sentimentul de securitate în Occidentul de altădată</i> , Vol. I, Trad. L. Zoicaș, Iași, Polirom, 2004; T.Nicoară, <i>Sentimentul de insecuritate în societatea românească la începuturile timpurilor moderne, 1600-1830</i> , I, Cluj-Napoca, Ed. Accent, 2002, p.13-21 (O istorie a sentimentului de insecuritate); S.Nicoară, <i>O istorie a secularizării. De la cetatea lui Dumnezeu la cetatea oamenilor</i> , vol. I Cluj Napoca, Editura Accent, 2005.	Lecturi
Săptămâna 2	Sensibilitatea religioasă. Religie prescrisă și religie populară. O istorie a atitudinilor în fața morții.	Atitudinea în fața vieții și a morții, religie prescrisă vs. religie trăită, sensibilitate religioasă.	T.Nicoară, <i>Transilvania la începutul timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective</i> , Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001, cap. 3, Religia prescrisă, religia trăită; sensibilități religioase, p.81-128 (Religia lumii rurale, Religia trăită: formele pietății populare), p.117-128 Religia trăită sub semnul mirabilului și al magicului), p129-134 (Atitudinile fundamentale în fața vieții, Vârstele vieții, Venirea pe lume), p.178-216 (Atitudinile fundamentale în fața morții și imaginarul Lumii de Dincolo). Idem, <i>L'attitude devant la mort en Transylvanie à la fin du XIXe et au debut du XXe siècle</i> , în "Transylvanian Review", 2003, nr.4, p. 74-82. Idem, , <i>Istoricul și moartea. Un itinerar</i> , în "Caiete de antropologie istorică", 2004, 3, nr. 1-2/5-6, p.11-23; M.Rotar, <i>Preliminariile unei anchete. Atitudinea în fața morții în Transilvania la sfârșitul sec. XIX.</i> , în "Caiete de antropologie istorică", nr. 1, ian.-iunie 2002, p.85-98; L.Bănică, <i>Raiul în imaginarul românesc din secolul al XVII-lea</i> , în "Analele Univ. Buc.", Limba și literatura română, 2003, p. 21-24; J. Delumeau, <i>Păcatul și frica. Culpabilitatea în Occident (sec. XIII-XVIII)</i> , vol. I, Iași, Polirom,1997,p.290-307 (Păcatul originar în centrul unei culturi, Originea răului și paradisul terestru).	Lecturi
Săptămâna 3	Funcțiile imaginarului social.	Ritual, comuniune, sărbătoare.	E. Patlagean, <i>L'Histoire de l'imaginaire</i> , în "La Nouvelle Histoire", Paris, Éd.Complexe, 1988; S.Nicoară, <i>Istorie și imaginar. Eseuri de antropologie istorică</i> , Cluj-Napoca, PUC, 2000, cap. II, Memoria, triumful unui timp regăsit; L. Boia, <i>Pentru o istorie a imaginarului</i> , Buc., Humanitas, 2000, Cap. I, Structuri și metode, p. 9-40, 213-216.	Lecturi
Săptămâna 4	Mentalități colective și imaginarului social: conjunctura mentală,	arhetip, schemă, alegorie, simbol, structură mentală, contagiune și conjunctură	R.Mandrou,, <i>Histoire des mentalités</i> , în "Encyclopædia Universalis", VIII, 1968, p.436-438; Ph.Ariès, <i>L'histoire des mentalités</i> , în <i>La Nouvelle Histoire</i> , Paris, Éd. Complexes,	Lecturi

	contagiunea mentală, atitudini, comportamente, sensibilitate, structuri mentale, simboluri, mituri.	mentală	1988, p.167-190; Al.Duțu, <i>La vision du monde dans le roman populaire de Sud-Ouest de l'Europe à l'aube du Romantisme</i> , în "Synthesis", 1989, 16, p.43-50; T.Nicoară, <i>Climat politic și climat mental dans la société roumaine de la seconde moitié du XVIIe siècle et les premières décennies du siècle suivant. Le niveau nobiliaire</i> , în "Studia historia", 1995, nr.1, p.102-112; P.Chanu, <i>Istorie și decadență</i> , trad. C.Mărgineanu, Cluj-Napoca, Ed. Clusium, 1995, p. 9-95. (Conștiința timpului.); M. Edelman, <i>Politica și utilizarea simbolurilor</i> , Iași, Polirom, 1999, p. 75-93; M. Segré, <i>Mituri, rituri, simboluri în societatea contemporană</i> , Timișoara, Ed. Amarcord, 2000.	
Săptămâna 5	Reprezentarea spațiului și a timpului. Imaginarul identității și al alterității.	Viziunea despre lume, identitate, alteritate.	T.Nicoară, <i>Transilvania la începutul timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective</i> , Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001, p.30-80 (Orizonturi spațiale, orizonturi temporale în satul românesc din Transilvania); C.Ginsburg, <i>Istorie nocturnă. O interpretare a sabbatului</i> , Iași, Polirom, 1996, p.39-87 (despre marginali: leproși, evrei, musulmani, eretici, vrăjitoare); D. Horia Mazilu, <i>Noi și Ceilalți, Fals tratat de imagologie</i> , Iași Polirom, 1999, p.149-205 (Străinii văzuți la noi acasă); L.Boia, <i>Pentru o istorie a imaginarului</i> , Buc., Humanitas, 2000, Capitolul IV: Jocul alterității, p. 117-140; <i>Firea românilor</i> , coord. Daniel Barbu, Buc., Ed. Nemira, 2000; S.Nicoară, <i>Națiunea modernă. Mituri, simboluri, ideologii</i> , Cluj-Napoca, Ed. Accent, 2002, p.207-218 (Un profil imagologic), p. 250-263(Chipul cumsecade al națiunii).	Lecturi, teme
Săptămâna 6	Domeniile imaginarului social.Mituri politice și ideologii. Marile ansambluri mitologice moderne:Vârsta de Aur, Salvatorul, Conspirația, Unitatea, Progresul și Declinul, Revoluția.	mit politic, ideologie, revoluție, conspirație.	M.Vovelle, <i>Idéologies et mentalités</i> , Paris, Gallimard, 1982; R.Girardet, <i>Mituri și mitologii politice</i> , Iași, Institutul European, 1997; L.Maior, <i>1848-1849. Români și unguri în revoluție</i> , Buc., Ed. Enciclopedică, 1998, p.24-48 (Mentalitatea revoluționară); S.Nicoară, <i>Mitologiile revoluției pașoptiste românești</i> , Cluj-Napoca, PUC, 1999, p.129-134 (Revoluția între real și imaginar), p.267-273 (Un lider charismatic modern: Gheorghe Magheru); L.Boia, <i>Două secole de mitologie națională</i> , Buc, Humanitas, 1999, p.21-31 (Voința de a fi), p.32-44 (Istoria în sprijinul națiunii); T.Nicoară, <i>Transilvania la începutul timpurilor moderne, 1680-1800. Societate rurală și mentalități colective</i> , Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001, p.316-355 (Mitul <i>bunului împărat</i> în sensibilitatea colectivă a românilor din Transilvania). S.Nicoară, <i>Națiunea modernă. Mituri, simboluri, ideologii</i> , Cluj-Napoca, Ed.Accent, 2002, p.62-66 (Mitul unității, nucleul mitologiei naționale), p.118-133 (Descoperirea trecutului național)	Lecturi, teme
Săptămâna 7	Mitolatrie și mitofobie. Mitificare și mistificare în istoriografie, Geografia imaginare. Imaginarul religios (Povestea Creației și a zeilor).	mitificare, mistificare, geografie imaginară.	E.Patlagean, <i>L'Histoire de l'imaginaire</i> , în <i>La Nouvelle Histoire</i> , Paris, Éd. Complexe, 1988; P.Ricoeur, <i>Istorie și Adevăr</i> , traducere și prefață E. Niculescu, Editura Anastasia C.E.U. Press, 1996; R.Muchembled, <i>Magia și vrăjitoria în Europa din Evul Mediu până astăzi</i> , trad. M. și C. Ivănescu, Buc., Humanitas, 1997; Idem, <i>O istorie a Diavolului. Civilizația occidentală în secolele XII-XX</i> , Ed. Cartier, 2002, p. 239- 286 (Demonul interior, sec. XIX-XX), p.287-337(Demonii de la sfârșitul celui de-al doilea mileniu); G.Minois, <i>Istoria infernurilor</i> , trad. A. Cuniță, Buc., Humanitas, 1998, p. 301-365.	Lecturi, teme
Săptămâna 8	Utopiile și Istoria. Universul oniric: iluzii, fantasme, închipuiri.	utopie, ideal, vis.	M.Eliade, <i>Încercarea labirintului</i> , Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 1990,104-156 (Istorie și hermeneutică, Munca istoricului, Figuri ale imaginarului, Mitul și visul); J. Le Goff, <i>Imaginarul medieval. Eseuri</i> , Trad. M.Rădulescu, Buc., Ed. Meridiane, 1991, p. 45-75(Mirabilul) p. 349-436 (Visele); E. Cioran, <i>Istorie și Utopie</i> , București, Humanitas, 1992; S.Antohi, <i>Civitas imaginalis. Istorie și utopie în cultura română</i> , Buc., Litera, 1994, p. 18-58, 82-95 (Experiențe utopice românești, utopie și revoluție à la roumaine: 1848); L.Boia, <i>Mitul</i>	Lecturi, teme, lucrări

			<i>longevității</i> , Buc., Humanitas, 1999, p. 164-156 (O utopie pentru sec.XXI), p.156-174 (O aniversare, Biologie celulară, Regimuri de întinerire); J.J.Wunenburger, <i>Utopia sau criza imaginarului</i> , Cluj-Napoca, Dacia, 2001,p.108-140, (Dramaturgia milenaristă..., ideologie și revoluție).	
Săptămâna 9	Imaginarul eschatologic. Milenarism, Mesianism, Profetism.	eschatologie, mesianism, profetism, milenarism.	J.Delumeau, <i>Când oamenii credeau în apocalipsă</i> , în "Caiete de antropologie istorică", nr.2, iulie-dec., 2002, p. 161-170; S.Nicoară, <i>Aspects milénaristes/messianiques dans la Révolution de 1848 en Transylvanie</i> , în "Transylvanian Review", vol. XII, nr-4, Winter, 2003, p. 96-104; Idem, <i>Aspecte milenarist-mesianice în revoluția de la 1848 din Transilvania</i> , Omagiu prof. univ. Andrei Magyari, PUC, 2002.	Lecturi, teme, lucrări
Săptămâna 10	Imaginarul comunismului românesc.	religie politică, comunism, om nou, mitologia partidului, mitul marelui conducător.	M. Nițescu, <i>Sub zodia proletcultismului, Dialectica puterii</i> , Buc, Humanitas, 1995, cap. Mitologia partidului, Puterea perpetuă, Statul-instrument..., Minciuna organizată, Servituți și privilegii, Mitul realizărilor, Omul nou, Statul, Partidul și intelectualii, Lumea se americanizează..., Groparul capitalismului, Europa suferindă, p. 343-396; L.Boia (coord), <i>Miturile comunismului românesc</i> , Buc., Ed. Nemira, 1998, cap. Răsturnarea valorilor, p. 69-82, Rescrierea istoriei, p. 85- 153, Noua societate, p.155-204. Deriva naționalistă, p.205- 226, Stilul Ceaușescu, p. 227-251.	Lecturi, teme, lucrări
Săptămâna 11	Niveluri mentale, nivele culturale. Aspecte novatoare ale istoriei mentalităților.	paliere mentale, istoria mentalităților și a imaginarului, pluridisciplinaritate.	T.Nicoară, <i>Clio în orizontul mileniului III</i> , Cluj-Napoca, Ed. Accent, 2002, cap. VII, Între istoria reprezentărilor și istoria culturală, p. 185-214; <i>Alain Corbin: mentalități, sensibilități, imaginar</i> , în "Caiete de antropologie istorică", nr.1, ian.-iunie 2002, p.74-82; T.Nicoară, <i>Între istoria reprezentărilor și istoria culturală: istoria mentalităților</i> , în "Tentația istoriei", Cluj-Napoca, 2003, p.471-497.	lucrări
Săptămâna 12	Sensibilitatea religioasă. Religia prescrisă și religia populară. O istorie a atitudinilor în fața morții în spațiul românesc.	atitudinea în fața vieții și a morții, religie prescrisă, religie trăită, sensibilitate religioasă.	T.Nicoară, <i>Transilvania la începutul timpurilor moderne (1680-1800). Societate rurală și mentalități colective</i> , Cluj-Napoca, Ed. Dacia, 2001, cap. 3, Religia prescrisă, religia trăită; sensibilități religioase, p.81-128 (Religia lumii rurale, Religia trăită: formele pietății populare), p.117-128 Religia trăită sub semnul mirabilului și al magiei), p129-134 (Atitudinile fundamentale în fața vieții, Vârstele vieții, Venirea pe lume), p.178-216 (Atitudinile fundamentale în fața morții și imaginarul Lumii de Dincolo); M.Rotar, <i>Preliminariile unei anchete. Atitudinea în fața morții în Transilvania la sfârșitul sec. XIX.</i> , în "Caiete de antropologie istorică", nr. 1, ian.-iunie 2002, p.85-98.	lucrări
Săptămâna 13	Identitate și alteritate. Românii și alteritățile. Chipul <i>cumsecade</i> al națiunii. Orizonturi ale românismului.	identitate, alteritate, spirit național, imagologie etnică.	T.Todorov, <i>Nous et les autres. La reflexion sur la diversité humaine</i> , Paris, Éd. du Seuil, 1989; M.Vulcănescu, <i>Dimensiunea românească a existenței</i> , Buc., Ed. Fundației Culturale Române, 1991; S.Chelcea, <i>Imaginea de sine a românilor</i> , în "Revista de psihologie", 37, nr.1-2, 1991; D.Drăghicescu, <i>Din psihologia poporului român</i> , Buc., Ed. Albatros, 1995.	lucrări
Săptămâna 14	Valurile de naționalism: secolele XIX-XX. Naționalism și bolșevism.	naționalism, bolșevism, fascism, nazism, rasism, arianism, antisemitism, sionism.	A.Oișteanu, <i>Imaginea evreului în cultura română. Studiu de imagologie în context est-central European</i> , Ediție ilustrată, Buc., Humanitas, 2001; L.Volovici, <i>Ideologia naționalistă și "problema evreiască" în România anilor '30</i> , Buc., Humanitas, 1995; W. M. Johnston, <i>Spiritul Vienei. O istorie intelectuală și socială. 1848-1938</i> , trad. M. Teodorescu, Iași, Polirom, 2000;.	lucrări

VIII. Modul de evaluare: examen

- Examen: 65%
- Proiect de cercetare: 35%

IX. Detalii organizatorice, gestionarea situațiilor excepționale:

- Lucrările vor trebui să conțină aparat critic după modelul Academiei Române și o bibliografie finală.
- Folosirea fragmentelor din lucrările utilizate în bibliografie, fără citarea sursei se consideră tentativă de plagiat și se sancționează prin anularea dreptului masterandului de a participa la examinarea finală din sesiunea de iarnă.

X. Bibliografia opțională:

- L. Boia, *Jocul cu trecutul. Istoria între adevăr și ficțiune*, Humanitas, 1998.
- Idem, coord, *Miturile comunismului românesc*, Buc., Ed. Nemira, 1998,
- Idem, *Mitologia științifică a comunismului*, Buc., Humanitas, 1999.
- Idem, *Două secole de mitologie națională*, Buc, Humanitas, 1999.
- Idem, *Pentru o istorie a imaginarului*, Buc., Humanitas, 2000.
- R.Girardet, *Mituri și mitologii politice*, Iași, Institutul European, 1997.
- J. Le Goff, *Imaginarul medieval*, Buc., Ed. Meridiane, 1991.
- L.Maior, *1848-1849. Români și unguri în revoluție*, Buc., Ed. Enciclopedică, 1998.
- R.Muchembled, *O istorie a Diavolului. Civilizația occidentală în secolele XII-XX*, Ed., Cartier, 2002.
- S. Nicoară, *Istorie și imaginar. Eseuri de antropologie istorică*, Cluj-Napoca, P.U.C., 2001.